

סוגיית עבד עברי

קידושין דף ט"ו ע"א

מקור יציאת יובל

[אמנם על מכרוהו בי"ד לק"מ דפרכינן שכן גנב והו"א לקנסיה. כמו דפרכינן ממוכר עצמו רק על מוכר עצמו קשה דנילף ממוכר עצמו לעכו"ם.]

עוד הקשו נילף מוכר עצמו מנרצע ומכרוהו ב"ד מהצד השוה? וי"ל מה להנך שכן תחילת מכירתו בע"כ.

עוד הקשו נילף מכרוהו ב"ד ממוכר עצמו ונרצע בהצד השוה? וי"ל דשמא זה לא יצא, כדי שלא יופסד הנגזל.

4) גמ' ואיצטריך למכתב מכרוהו ב"ד ואיצטריך למיכתב נרצע וכו'

מה שצריך ב' צריכותות לשתי הכיוונים, היינו כדי שלא יקשה דלכתוב רחמנא בפ' את הדין המחודש יותר ונלמד ממנו את הדין השני. מהרש"א.

5) רש"י ד"ה משום דעבד ליה שיש בו אימא דלא נפסדיה לאדון. קמ"ל.

צ"ע מאי פסידא איכא לאדון הלא הוא ישלם מראש כפי שויו עד היובל? ואי הוי כתיב "דלא נפסדיה לנגזל" היה מובן יותר לכאורה. וצ"ע.

6) בקושית התוס' ישנים בתוד"ה "איזהו מתרץ המהרש"א דבאמת אין זה הכרח גמור להעמיד הפס' "ושבתם" בנרצע דווקא שהרי גם מכירת ב"ד לא שייך באשה כמש"כ תוס' בקושייתם, ובאמת אם היה רק פס' זה היינו יכולים להעמידו במכרוהו ב"ד. אבל אחרי שיש כבר ב' פסוקים והשאלה היא מה יותר מסתבר למילף בפס' "ושבתם", שפיר י"ל דרציעה עדיף כיוון שלא שייך באשה, שם רציעה, בכלל.

כו. ברש"י ד"ה "אי במוכר עצמו – וללמד שאם פגעו יובל בתוך שש, יובל מוצא"ו

ולכאורה קשה דהלא מוכר עצמו נמכר ליתר משש (אליבא דת"ק) כפי תנאו שהתנה ולמה נקט רש"י בתוך שש? ואולי צריך לדחוק דכוונתו אליבא דר"א ולת"ק במוכר

כה. מקור יציאת יובל – סיכום הגמ':

במוכר עצמו – "עד שנת היובל יעבוד עמך"

במכרוהו ב"ד – מדכתיב במוכר עצמו פס' נוסף "ושב אל משפחתו" ילפינן באם אינו ענין למוכר עצמו תנהו ענין מכרוהו בי"ד. שלנ"ל.

בנרצע – מדכתיב בתחילת פר' בהר "ושבתם איש אל אחזתו ואיש אל משפחתו תשובו"

ובנמכר לעכו"ם – ג"כ כתיב להדיא.

ובאמה – ילפינן בהקישא דעברי עבריה]

כה. הערות קצרות בסוגיה:

1) גמ' ארנב"י לעולם יליף שכיר וכו' אבל במכרוהו בי"ד דעבד איסורא אימא נקנסיה. קמ"ל.

והקשה המהרש"א דא"כ לכתוב קרא במכרוהו ב"ד (בפירושו) ולא נצטרך קרא במוכר עצמו? ותי' בשם תוס' ישנים דאיכא צריכותא גם להיפך דאי הוה כתיב רק מכרוהו ב"ד, הו"א דמוכר עצמו לא יצא ביובל כיון שמכר עצמו מרצונו. (וא"א לתרץ (לת"ק) מה למכרוהו בי"ד שיוצא בשש. כפי שיבאר להלן אות ט"ז.)

2) עוד הקשה המהרש"א דהרי מבואר דפרכינן אע"פ שיש ג"ש דשכיר שכיר ולעיל גבי מקור קנין כסף מבואר דכשיש גז"ש דשכיר שכיר לא פרכינן? ותירץ עפ"י המבואר לקמן בתוס' ע"ב ד"ה אמאי, דבאמת פרכינן אבל אחר שנתבאר כאן שהתורה משוה את מכרוהו בי"ד למוכר עצמו לגבי יציאת יובל, גלי קרא הכא דלא פרכינן הך פירכות. (וע"ע מה שנכתוב בזה לקמן אות כ"ט.)

3) הקשו התלמידים דנילף יובל בנמכר לישראל מנמכר לעכו"ם בגז"ש דשכיר שכיר? (וא"א לתרץ מה לנמכר לעכו"ם שכן נגאל בקרובים או משום שיוצא במיתת האדון. כפי שיבאר להלן אות כ"ט)

דדמי לשדה אחוזה , ולכן דקדק לומר " בתוך שש" ולא כתב "בתוך זמנו" , כי אם יקצוב זמן , באמת לא יצא ביובל .

כז. מתי יוצאים ביובל ? בגמ' ר"ה ח' נחלקו: לרבנן – ביודה"כ ולר"י בנו של ריב"ב חל בר"ה ועד יוה"כ אינו משוחרר ולא משועבד אלא יושב ואוכל וכו' , וביודה"כ , כשתוקעים ב"ד בשופר, (מוברר למפרע דחל היובל מר"ה) חוזר לביתו.

עצמו בסתמא דסובר רש"י לעיל שיוצא בשש . אבל יתכן די"ל יותר מזה דהנה הר"מ (פ"ב ה"ג) כתב דאף אם נמכר לעשר שנים היובל מוציאו מקודם. והקשה המנח"ח (שס"ה) מאי שנא משדה אחוזה שיש בה דין יובל ואעפ"כ אם קצב מכירתו ל-60 שנה לא יצא ביובל, ורק במכר לצמיתות או בסתם, יוצא ביובל. ומהיכא תיתי לחלק !? ונשאר בקושיה (ובהע' הגריש"א תי' קושיתו וחילק דבמכירת שדה אחוזה אין חידוש בעצם המכירה וע"כ אמרינן שכל הגזיה"כ לצאת ביובל איירי כשמכר לצמיתות. אבל בע"ע כל מכירתו הוי חידוש וכיוון שאמרה תורה שיצא ביובל, אין קיום למכירה מבלי יציאת יובל. עיי"ש) ועכ"פ ברש"י יתכן שסובר כקושית המנח"ח